Bevar oljefondets etiske standarder

Vedtatt av landsmøtet i Framtiden i våre hender 8. november 2026

> **Statens pensjonsfond utland (oljefondet) er verdens største statlige investeringsfond og utgjør Norges største finansielle fotavtrykk internasjonalt. Framtiden i våre hender mener at vår felles formue må forvaltes etter etiske retningslinjer i respekt for menneskerettighetene, i tråd med folkeretten, Parisavtalen og internasjonale rammeverk for ansvarlighet, og med ansvar for kommende generasjoner verden over. Norsk rikdom skal ikke bygge på andres fattigdom, undertrykkelse eller ødeleggelse av livsgrunnlaget på jorden.**

I 2004 vedtok Stortinget etiske retningslinjer for oljefondet. Dette var et verdensledende pionerarbeid for et statlig investeringsfond, kjempet fram etter flere år med granskinger, avsløringer og kampanjearbeid fra Framtiden i våre hender og andre sivilsamfunnsaktører. Avsløringene av investeringer i klasevåpen, atomvåpen og tvangsarbeid tvang politikere til å ta ansvar. Etter mer enn 20 år med klare etiske føringer har oljefondet bevist at det er fullt mulig å levere solid avkastning samtidig som verdibaserte grenser overholdes. De etiske retningslinjene ble innført av et enstemmig Storting, er basert på konsensus og setter noen grenser for hva det norske folk skal tjene penger på. Oljefondet har aldri vært et etisk fond, men det har hatt klare og tydelige kriterier for utelukkelse av selskaper som bryter fondets etiske retningslinjer.

Nå står hele dette etiske rammeverket i fare for å rase sammen. Et ekspertutvalg har foreslått en omfattende uthuling av systemet ved å frata Etikkrådet retten til å anbefale utelukkelse og ved å skjerme storselskaper fra utkastelse. Uten uttrekk som riset bak speilet, risikerer vi at aktivt eierskap forringes til virkningsløse samtaler med tilhørende bortforklaringer.

Gjedrem-utvalget foreslår også at åpenheten rundt uttrekkene skal begrenses, noe som vil begrense effekten av uttrekkene. Etikkrådets grundige analyser og offentliggjøringen av dem har bidratt til å gjøre det norske oljefondet helt unikt internasjonalt. Det har satt en gull-standard, og etikkrådets analyser er blitt brukt av andre investorer i deres eget etikkarbeid. Presset for å endre selskapenes adferd har på denne måten også spredt seg globalt. Dersom det etiske rammeverket svekkes, har dette ikke bare konsekvenser for våre egne sparepenger, det sender samtidig et negativt signal som vil plukkes opp av globale finansmarkeder.

Utvalget foreslår også at produsenter av atomvåpen igjen skal inn i oljefondet, så fremt de tilhører allierte atommakter. I praksis betyr dette at 13 av 14 ekskluderte atomvåpenprodusenter på nytt trekkes inn i fondet. Norge vil dermed ikke lenger bare kjøpe produkter fra de store våpengigantene, men i tillegg direkte tjene penger på produksjon av våpen som kan utslette menneskeheten. I utformingen av de etiske retningslinjene redegjorde Graver-utvalget i 2003 for hvorfor eierskap i et selskap er vesensforskjellig fra det å handle med et selskap. FIVH mener at denne distinksjonen fortsatt må være gjeldende for hvordan oljefondet forstår sine etiske forpliktelser. I dagens kompliserte og urolige geopolitiske landskap, preget av krig, autoritære krefter og press på internasjonalt samarbeid, er det minst like viktig som tidligere at oljefondet opererer i henhold til et effektivt etisk rammeverk. Gjedrem-utvalget forsikrer at de etiske

forpliktelsene videreføres, men i praksis er Etikkrådet vingeklippet. Utvalget har ingen analyser av hvilken risiko en slik svekkelse av den etiske slagkraften vil utgjøre for Norges omdømme eller for fondets legitimitet internasjonalt.

Kampen for sterke etiske retningslinjer for Oljefondet må kjempes på nytt. Framtiden i våre hender vil fortsette å være en uredd drivkraft for at Norge skal forvalte vår felles formue på en ansvarlig måte og bevare et etisk rammeverk som står seg over tid.

DEL 1 Etisk styring, folkerett og menneskerettigheter

Framtiden i våre hender slår fast at etiske minstekrav og respekt for folkeretten må ligge fast som ufravikelige røde linjer. Etikk kan ikke være gjenstand for politisk eller økonomisk hestehandel.

- **Folkeretten står over økonomiske særinteresser.** Ingen selskaper må få heve seg over grunnleggende menneskerettigheter og folkeretten bare fordi de er store, mektige eller økonomisk betydningsfulle. Etiske retningslinjer må gjelde for alle.
- **Et uavhengig og kraftfullt etisk rammeverk**. Organiseringen av fondet må sikre at etiske vurderinger og uavhengige faglige råd veier tyngst når alvorlige normbrudd avdekkes. Etiske råd må ha reell makt og ikke reduseres til rådgivende kulisser.
- **Prinsippfaste konsekvenser ved normbrudd**. Dialog med selskaper må alltid bygge på en reell og troverdig vilje til å sette etiske grenser. Eierskapsutøvelse er viktig, men det må aldri bli en hvilepute eller et skjulested for selskaper som fortsetter å krenke menneskerettigheter eller folkeretten.
- **Åpenhet.** Som forvalter av det norske folks fellesmidler oljefondet utøve sin makt med åpenhet om stemmegiving, påvirkningsarbeid og etiske vurderinger.

DEL 2 Klima, natur og rettferdig omstilling

Framtiden i våre hender krever at norsk fellesformue aktivt brukes til å fremskynde den globale grønne omstillingen og beskytte livsgrunnlaget for fremtidige generasjoner verden over.

- **Forvaltning i tråd med Parisavtalen.** Oljefondet skal styres etter en helhetlig og forpliktende klimastrategi som sikrer reell og rask utslippsreduksjon i porteføljen, uavhengig av kortsiktige svingninger.
- **Nei til investeringer i fossil ekspansjon.** Norsk felleskapital skal ikke finansiere eller underbygge videre utbygging av fossil energi som ødelegger klimaet og motarbeider de globale klimamålene.
- **Kapital til fornybar energi og rettferdig utvikling.** Fondet skal være en aktiv medspiller for globale investeringer i fornybar energi, grønn infrastruktur og bærekraftig utvikling – særlig der behovet for omstillingskapital er størst.
- **Et ansvar for fremtidige generasjoner verden over.** Forvaltningen av vår fellesformue må sette langsiktig overlevelse, naturmangfold og sosial rettferdighet foran kortsiktig profitt.